

Yttrande

Datum
2024-03-28

Diarienummer
3.1.17-03071/2024

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 28 mars 2024

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Svagt ner, spannmål och oljeväxter svagt upp	Ner
Världsmarknadspris för olja	Svagt upp	Ner
Svensk produktion – animalier	Griskött och ägg ner	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Ner
Svenska produktpriser – vegetabilier	Svagt ner	Ner
Svenska produktpriser animalier	Mjök upp, kött oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Ner	Ner
Lönsamhet	Tillagande optimism	
Valutakurs SEK/USD	Oförändrad	Försvagats

På världsmarknaden har priserna för jordbruksprodukter fortsatt att falla och följer en mer långsiktig trend som varit rådande under det senaste året. Aggressiva försäljningar av spannmål från Ryssland har varit en viktig orsak till fallande priser. Utsikterna för 2024 års skörd på norra halvklottet ser gynnsamma ut på de flesta håll vilket också bidrar till att priserna pressas neråt. Fortsatta ryska attacker mot ukrainska spannmålsanläggningar driver priserna i motsatt riktning. EU har ännu inte kommit fram till en lösning av hur import av jordbruksprodukter från Ukraina ska hanteras. Det finns ett förslag som innebär att tullfrihet kommer att gälla till och med juni 2025, men om importen av vissa känsliga varor kommer att överstiga historiska nivåer återinförs tullar. EU överväger även att införa restriktioner i handeln med jordbruksprodukter gentemot Ryssland och Belarus. Det finns ett förslag som innebär att det införs tull vid import av spannmål och oljeväxter från dessa länder.

Vårbruket i södra Sverige har påbörjats genom att gödning spridits på de höstsådda grödorna och att vårsådd har skett. Det finns ännu inte någon information som tyder på mer omfattande utvintringsskador på de höstsådda grödorna.

I mars 2024 fick Sverige sitt tredje bekräftade fall av högpatogen aviär influensa detta år. Samtliga fjäderfän och övriga fåglar i den smittade besättningen är avlivade och övriga bekämpningsåtgärder enligt lagstiftningen vidtas. Jordbruksverket har lättat på restriktionerna i området i Västmanland som drabbats av afrikansk svinpest och det är exempelvis tillåtet för allmänheten att röra sig i skog och mark i den smittade zonen kärnområde.

LRF:s gröna index visar på ökad framtidstro bland jordbrukarna inför 2024 efter att förväntningarna nått bottenivåer under 2023. Förhoppningar om lägre kostnader för produktionsmedel är en viktig orsak till varför läget ser bättre ut än tidigare.

Omvärldsfaktorer

Valutakursen för den svenska kronan har legat relativt stabilt under den senaste månaden mot både euron och dollarn.

Den korta räntan har visat en fallande tendens under mars 2024, en förklaring till detta är att de senaste uppgifterna om inflationsutvecklingen var något lägre än förväntat. Det finns förväntningar om att Riksbanken ska påbörja en sänkning av styrräntan under våren 2024.

Priset på olja har under mars 2024 rört sig i intervallet 80 – 85 \$/fat med en viss uppåtgående tendens. Ryssland och OPEC+ har kommit överens om produktionsbegränsningar vilket kan ha bidragit till att priset på olja stiger. Marknadsanalytiker förutspår stigande oljepriser under sommaren 2024 på grund av överenskomna utbudsbegränsningar och av Ukrainas attacker mot rysk raffinaderikapacitet.

FAO:s prisindex för jordbruksprodukter fortsatte ner under februari 2024, prisnedgången uppgick till 0,9 procentenheter jämfört med januari 2024. Jämfört med den pristopp som uppnåddes i samband med Rysslands anfallskrig mot Ukraina har prisindex gått ner med nästan 30 procent.

På de globala marknaderna för spannmål och oljeväxter har prisnedgången bromsats upp och för vissa produkter har priserna vänt upp svagt de senaste veckorna. Ryssland är fortsatt mycket aktivt på exportmarknaderna med aggressiva prisnivåer. Amerikansk spannmål har däremot haft svårt att konkurrera och exportvolymerna är lägre än normalt. Vårbruket har påbörjats på norra halvklotet utan att det rapporteras om några större väderrelaterade problem. Mycket nederbörd under hösten 2023 samt under vintern 2024 har gjort att de höstsådda grödorna i Västeuropa är i sämre kondition än normalt enligt EU:s Mars bulletin. I

de sydöstra delarna av EU och i Nordafrika finns däremot risk att för att torr väderlek påverkat höstsådden negativt. Vårsådden i Frankrike ligger dessutom något senare i tiden än normalt. Det är dock tidigt under växtsäsongen för att med säkerhet veta hur stor påverkan vädret hittills kommer att få på den slutliga avkastningen.

I samband med ryska attacker mot ukrainska spannmålsanläggningar i Svarta havsområdet har spannmålspriserna rört sig uppåt, det visar att det finns en fortsatt oro på marknaden kopplat till läget i området.

EU har ännu inte nått en slutlig lösning på hur importen av jordbruksprodukter från Ukraina ska hanteras de närmaste åren. Enligt det förslag som EU kommissionen kunnat enats om ska EU även efter 1 juli 2024 medge tullfrihet för jordbruksprodukter till och med juni 2025. Om importen för vissa känsliga produkter som socker, ägg och kycklingkött skulle överstiga historiska nivåer kommer importtullar att återinföras. För att reglerna ska kunna träda i kraft måste de godkännas av EU-parlamentet, det väntas ske under april 2024.

EU har även planer på att införa restriktioner i handeln med jordbruksprodukter med ursprung i Ryssland och Belarus. Som ett första steg planeras att tillämpa en tull på 95 euro/ton för spannmål. För oljevaxter och vegetabiliska oljor föreslås en värdetull på 50 procent. EU har hittills varit tveksamma till att införa tullar eftersom det riskerar att försämra tillgången på livsmedel på världsmarknaden.

Det nederländska mejeriet Campina höjer mjölkpriset för april 2024 med 0,25 euro/100 kg till 46,75 euro/100 kg. Campinas mjölk för april 2024 ligger strax över det pris som gällde i april 2023.

Vädersituationen

Riklig nederbörd under hösten och vintern har lett till en gynnsam grundvattensituation inför 2024 i stora delar av landet.

Produktion, priser och handel i Sverige

Vårbruket har påbörjats i Sverige. Det har spridits stallgödsel och mineralgödsel på vallar och höstsådda grödor. Det har även vårsåts spannmål och sockerbetor i södra Sverige. Det finns ännu inte några uppgifter som tyder på mer omfattande utvintringsskador i de höstsådda grödorna.

Under den senaste månaden har det varit få prisförändringar för gris- och nötkött. Ett av de ledande slakterierna har dock höjt priset på livkalvar med 50 öre/kg vilket tyder på positiva förväntningar om utvecklingen på marknaden för nötkött.

Under årets två första månader ligger antalet semineringar av suggor på samma nivå som för motsvarande tidsperiod 2023. Totalt under 2023 minskade antalet semineringar av mjölkkor med drygt en procent. Under inledningen av 2024 har antalet semineringar fortsatt att minska.

Enligt uppgifter från CDB minskade antalet födda kalvar med cirka 10 000 från 486 000 till 476 000 kalvar mellan 2022 och 2023. Antalet födda kalvar har minskat både för mjölkkras och köttkras. Antalet födda kalvar under 2023 är det lägsta sedan 2019.

Jordbruksverkets beräkningar för animaliemarknadens utveckling 2023 visar att totalkonsumtionen av kött per capita minskade med 1,7 procent efter två år av ökning. Den svenska marknadsandelen för kött landade på 70 procent, vilket är på samma nivå som 2022. Den totala köttproduktionen minskade med 1,4 procent samtidigt som importen och exporten minskade med 1,2 respektive 1,8 procent. Variationen var dock stor mellan de sektorer som omfattas av beräkningarna; griskött, nötkött, fårkött och matfågel. Rörelserna var stora på äggmarknaden där ett större salmonellautbrott gav minskad produktion, konsumtion, export och svensk marknadsandel. Invägningen av mjölk ökade, framför allt till följd av att ekobönder ställt om till konventionell mjölkproduktion, och den svenska marknadsandelen för mejeriprodukter totalt steg.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurhälsa

Den 16 mars 2024 fick Sverige sitt tredje bekräftade fall av högpatogen aviär influensa detta år. Det drabbade en fasanbesättning i Skåne och på anläggningen fanns även ett antal andra fjäderfän, duvor, pärlhöns och prydnadsfåglar. Samtliga fjäderfän och övriga fåglar är avlivade. Övriga bekämpningsåtgärder enligt lagstiftningen vidtas. De två första utbrotten bedömdes och rapporterades som avslutade och Sverige deklarerades därmed som fritt igen en kort tid innan det tredje utbrottet. När det nya utbrottet påvisades drog Sverige tillbaka självdeklarationen som publicerats på WOAHS hemsida.

Jordbruksverket har lättat på restriktionerna i området i Västmanland som drabbats av afrikansk svinpest och det är exempelvis tillåtet för allmänheten att röra sig i skog och mark i den smittade zonens kärnområde. Kärnområdet är instängslat och vildsvinen i kärnområdet har smittskyddsavlivats. I ytterområdet är flera skogsbruksåtgärder tillåtna och fler lättnader i restriktionerna kan bli aktuella under våren och sommaren om de löpande utvärderingarna visar att läget utvecklas som önskat. Grunden för lättnaderna är riskvärdering från Statens veterinärmedicinska anstalt.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med januari 2024. Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter har totalt fallit med 8,7 procent under perioden december 2022 – december 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 7,2 procent och för animalieprodukter med 9,9 procent. Bland vegetabilieprodukterna har priserna för spannmål och oljeväxter fallit med drygt 20 procent medan priserna har stigit för bland annat frukt och bär samt för grönsaker. Mjölket har gått ner med 21 procent, priset för nötkött har gått upp med fyra procent medan det gått ner med en procent för griskött, även priset för kyckling har gått ner.

Mellan december 2023 och januari 2024 har avräkningsprisindex gått upp med två procent, mjölket steg med åtta procent och nådde sin högsta nivå sedan april 2023.

I livsmedelsindustriledet föll priserna med 0,7 procent under perioden januari 2023 – januari 2024. Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 0,8 procent under perioden januari 2023 – januari 2024. KPI totalt steg med 5,4 procent under samma period. Det innebär att trots fallande priser i producentledet har priserna stigit i konsumentledet, ökningstakten har dock avtagit.

I Euro-området var inflationen 2,6 procent i februari 2024 vilket kan jämföras med en inflation på nästan 10 procent i februari 2023. Under samma period ökade priserna för livsmedel med 2,1 procent.

Trots att producentpriset för mjölk i Sverige har stigit de senaste månaderna ligger det svenska priset bland de lägsta i EU enligt statistik från EU-kommissionen. Som jämförelse kan nämnas att det finska producentpriset låg fem euro/100 kg högre än det svenska priset och genomsnittet för EU två euro/100 kg högre än det svenska priset under februari 2024. För både nötkött och griskött ligger de svenska producentpriserna bland de allra högsta jämfört med andra EU-länder.

Produktionsmedelspriser

Trots att förutsättningarna för vårbruket i Europa förbättrats har efterfrågan på gödning inte ökat. Priserna på gödning ligger kvar på tidigare nivåer och så länge som priserna för naturgas och ammoniak inte ökar väntas inte heller priset på kvävegödsel att öka. På den svenska gödningsmarknaden har aktiviteten ökat, tillverkare och handel bedömer att jordbrukarna varit senare än normalt med sina beställningar. Det kan därför uppstå brist av vissa NPK-gödselmedel inför vårbruket. Priset på kvävegödsel i Sverige har halverats jämfört med samma tidpunkt förra året.

Priserna för grisfoder har fallit under mars 2024 medan priserna för foder till nötkreatur steg under sista veckan av mars, det är den första prisökningen under 2024.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med januari 2024. Under perioden januari 2023 – januari 2024 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 8,3 procent. Prisnedgången har varit störst för gödning, energi och foder. Kostnaderna för veterinär och underhåll har däremot ökat. Mellan december 2023 och januari 2024 har produktionsmedelspriserna minskat med två procent. Sänkt reduktionsplikt bidrog till att priset för diesel föll med nästan 20 procent, priserna för gödning föll med drygt tio procent.

Lönsamhet

LRF genomför fyra gånger per år en undersökning bland jordbrukare och andra företagare inom de gröna näringarna angående hur man ser på framtidsutsikterna. Ett index över 100 innebär att företagen tror på tillväxt medan ett index under 100 innebär en förväntad nedgång. LRF:s gröna index för första kvartalet 2024 visar på en kraftfull återhämtning från det läge som rått under 2023. Totalt för det gröna näringslivet ligger indexet nu på 99,9 vilket indikerar ett skifte från en kraftigt negativ syn till en neutral syn på konjunkturen i sin helhet. Alla branscher förväntar sig en mer gynnsam utveckling under 2024, främst beroende på att kostnaderna för insatsvarorna sjunker. Ett orosmoln är dock fallande priser för vegetabilieprodukter på den globala marknaden.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Frida Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Jacob Landsjö deltagit.

Olof Johansson

Frida Svensson

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.